E L E V A T O R N

Ett deltagarblad från Österlens folkhögskola, anno 2024. Nummer 1, 2024

Ett oskrivet blad

Vare sig det handlar om saker man inte känner till eller om det handlar om personer som inte hunnit visa sina talanger, så används ibland uttrycket ”ett oskrivet blad”. Jag skulle i egenskap av att jobba på en folkhögskola välja det senare förslaget. Vi bär alla på talanger, är talanger, var och en på sitt sätt. Kruxet i samhället är att vi blir validerade utifrån normer och mallar upprättade av personer med ett syfte. Det kan vara att man ska kvalificera sig för en utbildning, bli uttagen till nästa fotbollsmatch eller helt enkelt att bli upptagen i en gemenskap.

Att bli upptagna i en gemenskap är något vi alla söker, mer eller mindre. Att få vara en del av en grupp där man blir bekräftad och accepterad precis för den man är. För detta krävs att både man själv och omgivningen är öppna för att både ge och ta. Ofta upplever man att det är lättare att ge än att ta emot men viktigt är att det finns en form av villkorslöshet i det sociala samspelet. Ungefär som att man inte kan säga till sin sambo – jag älskat dig om du går ut med soporna. Kärleken måste vara villkorslös. På samma villkorslösa sätt tycker jag att man ska se på samspelet mellan oss på skolan.

Naturligtvis finns det regler man måste hålla sig till. Dessutom ställer läraren vissa villkor på vad som ska presteras för att utbildningen ska kännas meningsfull. Men i allt man gör ska man vara den man är och använda sina talanger, utveckla sina talanger och till sist sätta dem i ett sammanhang. Det är detta folkbildning handlar om. Viss formalia, men sedan är det ens egna talanger som ska komma till sin rätta. Talang betyder just färdighet eller medfödd förmåga.

Nu är det den nyagamla skoltidningen Elevatorn som ska hitta sin rätta plats i skolans sammanhang och det är jag helt övertygad om att den kommer att göra då det är ett verk av deltagare för deltagare. Till er alla som kommer att jobba med tidningen, kör så det ryker.

Hans Skäremo (rektor)

Deltagare som deltar

Vi i deltagarrådet är en grupp av frivilliga elever som hjälper till att planera och genomföra olika aktiviteter på skolan.

Vårterminen 2024 har vi i rådet dekorerat till påsk, bjudit på geléhallon och choklad på Alla hjärtans dag och fixat mysigt med kuddar och matta på scenen i biblioteket.

Vi tar emot alla möjliga förslag och frågor som deltagare på skolan kan komma att ha. Vi gör det vi kan för att genomföra och svara på dem.

Är man intresserad att vara med är det bra att komma till oss under ett av våra möten i sal H4 kl. 10.10 på onsdagar eller fråga en av oss i korridoren.

Tillsammans kan vi diskutera varför du känner att du behövs i deltagarrådet, vad du kan erbjuda för att förbättra och hjälpa oss på bästa sätt. Medverkan kräver ett gediget engagemang med en känsla för samarbete, ömsesidig respekt, en vilja att genomföra och aktivt driva projekt och de frågor som skolans deltagare har.

Vid andra eventuella frågor kontakta gärna en av våra representanter!

Med vänliga hälsningar från Deltagarrådet genom:
Therese Svensson, Allmän Kurs Steg 3, Astrid Heijbel, Allmän Kurs Steg 2, Tina och Jesper Allmän Kurs Steg 2

Våren har nu kommit till Österlen! Vad passar då bättre än att ge sig ut i naturen och göra saker tillsammans!

Här fyra små bilder från när AST-allmän är på utflykt och ser raps, vatten och kattungar.

Vad händer till vardags? Alla är välkomna!

Onsdagar
Brädspelseftermiddag med Stefan Blom
kl. 14.45 – 16.00 i Biblioteket.
Torsdagar
Rockeftermiddag med Jens Karlsson
kl. 14.45 – 16.00 i S4 eller H3.
Fredagar
Fredagsgympa med Eleonore Ranstam
kl 13.30. Haka på, bästa träningen!

Den enda skomakaren i Simrishamns kommun

Jakup Xhemajli är en erfaren skomakare med nästan fem års erfarenhet inom yrket. Han brinner för sitt arbete och lägger stor glädje i att skapa och reparera skor av högsta kvalitet. Jakup är inte bara en skomakare, han är en passionerad konstnär som ser varje par skor som en möjlighet att skapa något vackert och funktionellt.

Allt började med en olycka. När Jakup hade sitt första jobb på LantFågel skadade han sin hand och han var i mycket allvarligt tillstånd. Detta ledde dock in honom på ett annat spår, nämligen en lärlingsutbildning till skomakare. Det är hans svärfar Juka Ramadan som står för vidareutbildningen i skomakaryrket. Juka Ramadan driver sedan många år Ystads Skomakeri i hantverkshuset Per Helsa.

– Jag har praktiserat hos honom i några år, men nu kände jag att det var dags att driva eget, säger Jakup.

Jakup reparerar både dam- och herrskor, kängor, stövlar, klackskor och sandaler. Han utför sulning, klackning, utslätning och lagningar. Dessutom även en del skrädderi, som att byta dragkedja i en jacka eller laga väskor. I hans butik finns även skovårdsprodukter och olika typer av inlägg och sulor för att möta kundernas behov.

– Omklackning och sulning är de vanligaste jobben. Folk håller sina gamla skor kära och är villiga att investera i att vårda dem istället för att köpa nya, konstaterar Jakup.

I Jakups skomakeri och skrädderi råder en atmosfär av hantverk och omsorg. När du kliver in möts du av doften av skovård, väggarna pryds av olika olika typer av tyger och skinn och skohyllor fyllda med ett brett utbud av skor i olika skick. Man kan se allt från symaskiner och nålar till sulningsmaskiner och klackmaskiner. Lugn musik kan höras i bakgrunden medan kundernas kläder och skor tas om hand med uppmärksamhet.

Jakup är en skomakare med en resa som sträcker sig från Kosovo till Sverige. Han och hans familj tog mod till sig och flyttade till Sverige år 2014. Sedan dess har Jakup arbetat hårt för att bygga upp sitt liv och sin karriär som skomakare här i Sverige.

Att vara den enda skomakaren i Simrishamns kommun ger Jakup en unik möjlighet att vara en central figur i samhället. Han är känd för sitt dedikerade och vänliga bemötande mot sina kunder och för sitt engagemang för att leverera utmärkt tjänster. Jakup har skapat en stark och positiv påverkan på människorna i Simrishamns kommun.

Skomakeriet och skrädderiet ligger på Backgatan 23 och de har öppet måndag till fredag från klockan 10.00 till 18.00.

– Redo att ta emot dig och hjälpa till med dina sko- och klädbehov. Välkommen förbi och upplev vår högkvalitativa service och lita på mig för att vårda dina favoritskor och kläder, säger Jakup.

Adriana Begu, deltagare Allmän Kurs Steg 1.

Spelhörna!

Vid det här laget bör de flesta känna till att vi varje onsdag efter lektionerna är ett gäng som sitter i biblioteket och spelar spel och umgås. Visste ni inte det innan så vet ni det nu.

Varför gör vi detta? Vi gör detta för att vi tycker det är roligt. Vi lär känna varandra mer och tränar olika färdigheter. Vi blandar deltagare från olika kurser på skolan och hittar till och med vänner.

Några vill spela kortspel.
Andra vill spela brädspel.
En del vill spela rollspel.
Är vi tillräckligt många gör vi allt. Välkomna hit!

Spel i fokus:
Dixit
Ett kortspel som kan spelas på alla språk och där svårighetsgraden bestäms av de som spelar. Man turas om att vara sagoberättare och berättar något kryptiskt om ett kort man har på sin hand. Efter det ska de andra spelarna välja ett kort som de tycker passar in på sagoberättarens ord. Sen visas alla kort och det är nu dags att rösta och försöka lista ut sagoberättarens kort. Om alla listar ut vilket som var sagoberättarens kort får hen inga poäng och detsamma om ingen listar ut det.

Stefan Blom, lärare

Före och efter reparation!

Mina framtidsplaner

Jag går undersköterskeutbildningen här på Österlens folkhögskola och utbildningen är på två år. Först började jag läsa på 100% inne på skolan men förra året så ändrade skolan på det så nu det sista året så går vi i skolan två dagar i veckan och de resterande dagarna läser vi på distans.

Jag var först skeptisk till hur detta skulle gå eftersom jag har dålig erfarenhet av detta sedan tidigare men det har fungerat jättebra tack vare fantastiska lärare som man kunnat ringa eller komma till och fråga om saker man undrar över.

Att gå den här utbildningen här är mycket lättare än på andra skolor då man känner inte lika stor stress och man får all den hjälp och stöttning som man behöver.

Min framtidsplan efter denna utbildning efter examen är att jobba inom LSS i sommar och sen till hösten läsa in min gymnasiekompetens för att sen kunna fortsätta utbilda mig till specialistundersköterska inom neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Jag kan varmt rekommendera den här utbildningen för det ger dig stora möjligheter till att få jobba med det du brinner för.

Mari Svensson

Har du sett hela skolans föränderliga kursutbud?

https://www.osterlen.fhsk.se/alla-kurser/

Österlen Garden Show 2024!

Så har vi då faktiskt gjort det! Det som började som en förflugen tanke/kommentar efter förra årets besök, den blev verklighet!

”Varför är vi inte här som utställare från skolan?” Ja, det kunde man ju undra kanske, men tanken blev till ord och handling, och vips – vi var på G.

Förberedelserna tjuvstartade redan förra sommaren, bäst att kruka upp lite jordgubbar ifall det blir av.

Men vad vill vi göra med detta, vilka vill vara med och planera, hur vill vi uppfattas av våra besökare? Vi är Odling och Självhushållning så båda delarna av kursen vill vi visa upp och odlingen blev nog den enkla biten.

Planeringsgruppen blev av, mycket skratt och idéer, somliga genomförbara, andra – njaa, kanske inte så mycket.

Alla vill vara med och bidra, var och en på sitt sätt. Styrkan i att vara många och olika blir så tydlig igen, att vi är en folkhögskola där alla får ta plats, där alla är med på sina villkor, där allas insats är lika viktig för att allt ska gå runt. Våra lärare som utan tvekan kastar sig in i det här, gissningsvis långt utöver deras ordinarie arbetstid, för vi har ju också roligt tillsammans!

Till slut faller tankarna kring montern på plats, det lite gammaldags skafferiet kombinerat med lika ålderstigen lanthandel börjar växa fram, samtidigt som sammanställningen av våra plantor börjar bli klar. Ibland är det lite svårt att hålla fokus på att vi faktiskt är där för att göra PR för vår fina skola, och då kanske framför allt vår kurs, det är ju så roligt att sälja egenodlade plantor!

Ska vädret hålla i sig, blir det för varmt, för kallt, kommer vi hinna bygga upp montern i tid? Jo, men där gick det undan, vilket gäng som möttes upp på fredagen för att få allt på plats! När undertecknad kom ner någon dryg timme senare än resten av gänget – då fick jag istället njuta av att se den, nästan, färdiga montern, inte vara med och bygga! Vilket jobb ni gjorde, ni som var där och byggde!

Och vilka dagar vi fick! Vädrets makter var välvilligt inställda, montern så fin och besökarna kom med sitt mest soliga humör. Det köptes plantor, pratades folkhögskola, vad betyder självhushållning och hur är det att plugga på distans? Kan man verkligen kallså tomater? Vad är det för skillnad på de olika salladssorterna? Mycket spännande samtal med besökare. Många intresserade både av skolan och våra små plantor, imponerade av hur mycket vi lärt oss och hur intresserade vi är av det vi gör. Att väcka tankar kring folkhögskolans viktiga funktion när det gäller utbildning för alla, som en sammanhållande kraft för så många olika människor, skratt och vänner för livet.

Tack alla som var där – vilken helg vi fick, nu hoppas på flera glada deltagare till nästa års kurser!

Kristina Forslycke, deltagare Odling och självhushållning

Efter förra årets besök på Österlen Garden Show föddes idèen att vi som lärare och deltagare i Odling och självhushållning skulle kunna delta för att visa upp vår skola och göra reklam för våra kurser. Framförallt ville vi även sprida kunskapen om hur roligt det är att odla och att det är lätt att komma igång samt hur viktigt det är att veta hur du tar till vara på det du odlar.

Efter godkännande av rektor började planer smidas för hur vi skulle organisera detta med deltagare utspridda över hela landet. Deltagandet fick vara frivilligt och vi riktade in oss på att de som gick fortsättningskursen fick ta ansvar att driva upp plantor och engagera sig i gestaltningen av vår monter. Som vi väntat oss var engagemanget stort, då vi har sett ett ökande intresse för att delta på våra närträffar på skolan, något både jag och Jennifer är stolta och glada över. Även deltagare från Allmän Kurs har hjälpt till.

Det krävs en del eftertanke och planering för att genomföra en mässa om man vill nå ut och vi bestämde oss för att bygga upp en monter som skulle påminna om en gammaldags lanthandel med en skafferihylla där vi visade upp lite av det vi gör under våra närträffar. Konserveringsgrytan fick följa med samt att vi visade upp diverse olika konserver innehållande både färdig mat, men även rena råvaror som tryckkonserverats, torkats eller lagts in. Förutom plantor sålde vi även kokt vinbärssaft, egentröskade fröer och bivaxdukar.

Fredagen innan mässan styrde vi kosan mot Lunnarp för att bygga vår monter. Ett litet gäng med deltagare fick snabbt upp tältet och tillsammans byggde vi upp en inbjudande monter.

Efter en del diskuterande löste sig även prissättningen av varorna och vi kan i efterhand säga att vi låg rätt i jämförelse med andra försäljare. Nöjda åkte vi hem för att ladda för helgen.

Lördagen bemannade Jennifer montern tillsammans med före detta deltagare som snällt ställde upp och hjälpte till. Försäljningen flöt på bra och jag fick höra att vi hade många trevliga besökare. Senare på eftermiddagen slöt årets kursdeltagare upp för att hjälpa till och för att lyssna på danska ”Bonderöven”, Frank Erichsen som höll ett uppskattat föredrag.

Söndagen mötte oss med strålande sol och morgonpigga besökare strömmade in redan så fort mässan öppnades. Vi fyllde på bland plantorna och insåg att vi definitivt satsat på rätt produkter: tomater och småplantor av diverse grönsaker samt mässans smakupplevelse – gråärt som vi hade turen att ha småplantor av. Tomelilla kommun bjöd på en väldigt god gråärtsgryta i syfte att lyfta värdet av att kunna sköta sin försörjning i händelse av kris. Och vi såg snabbt att ett samarbete under helgen var till fördel för oss båda. Efter att ha smakat den goda grytan kom de till oss och köpte egna plantor. Win-win!

När söndagen led mot sitt slut kunde vi trötta, men nöjda konstatera att vi genomfört en lyckad mässa. Vi hade visserligen plantor kvar men vi kände att vi lyckats sprida vetskapen om vår skola och vår utbildning. Själv förvånades jag över att så många missat att Österlen har en egen folkhögskola och att den ligger i Tomelilla. Förhoppningsvis har vår insats nu spridit kunskapen och att vi dessutom ser fler nya ansökningar till våra odlingskurser, men även till vår skola i stort.

Cecilia Larsdotter
Lärare i Odling och självhushållning

Kenya och Uganda runt på 20 dagar

”Tvära kast och kontrasternas resa” – så summerade årets deltagare på Afrikakursen studieresan som i år var förlagd i Kenya och Uganda. Och så blir det nog om man ska försöka hinna med så mycket som möjligt på 20 dagar. När vi planerade resan tillsammans med deltagarna var budskapet tydligt – så många studiebesök som möjligt!

Detta läsår fokuserar Afrikakursen på hur klimatförändringar särskilt drabbar den afrikanska kontinenten. Att studera detta blir nästan synonymt med att studera begreppet klimaträttvisa, vilket också varit ett av huvudspåren under kursen. Afrika står för mindre än 4 % av de globala koldioxidutsläppen, men drabbas hårdast av klimatförändringar med kraftiga skyfall, svåra översvämningar och långa perioder av torka som följd. Kostnaderna för att anpassa sig och reparera skador är skyhöga.

Kursen läses på distans och är uppbyggd kring 20 delmoment. Vi möts på Google Meet varje vecka för att gå igenom studiematerialet och för att samtala om varje delmoment. Då och då bjuder vi även in gästföreläsare, och vi bjuder in till helgträffar för att lära känna varandra inför kommande resa. Som en del av kursen erbjuds nämligen en studieresa till ett afrikanskt land som på något sätt är kopplat till kursinnehållet.

Delmomenten varvar vi även med att läsa afrikansk skönlitteratur enligt ett bokcirkelupplägg. Att läsa skönlitteratur av afrikanska författare har uppskattats mycket eftersom det ger oss tillgång till människors berättelser och ger oss en annan typ av kunskap än den som erbjuds i en faktabok. Det blir ett bra komplement och vi får en djupare förståelse om det land vi kommer att resa till. I år har vi – förutom att ha läst några kenyanska klassiker – tagit oss an en ny genre inom skönlitteraturen, nämligen Cli-fi eller klimatfiktion som det heter på svenska. Det är en (ofta) dystopisk berättelse om en framtida värld drabbad av klimatförändringar.

Trots att våra deltagare i år inte var så stora fan av vare sig fantasy eller Cli-fi, insåg vi att genren ändå hade något – den försåg oss med verktyg som gjorde det möjligt för oss att föreställa oss en värld som kan tyckas verka overklig, men som håller på att bli verklighet för många människor på vår planet.

58 år on the road med Österlens folkhögskola

Desto verkligare blev det hela när vi satte fötterna på afrikansk mark och med egna ögon fick uppleva det vi hade läst om. Studieresan är särskilt viktig för kursen eftersom den fångar många av de idéer som folkbildningen bygger på – att lära genom praktisk erfarenhet och aktivt deltagande som kan främja personlig utveckling och bidra till samhällsengagemang.

Att resa till just Kenya och Uganda var ett enkelt val. För det första rör sig studiematerialet i år kring två huvudkaraktärer – Wangari Maathai, nobelpristagare och grundare av miljörörelsen Green Belt Movement, från Kenya och Vanessa Nakate, en ung ugandisk klimataktivist som skrivit boken Krisen börjar här: En klimatrapport från det unga Afrika.

För det andra har Österlens folkhögskola en lång erfarenhet av fältstudier och resor till Östafrika och med det medföljer en rik bank av kontakter. Det var precis detta våra deltagare sökte. Att få träffa människor och organisationer som de aldrig hade kunnat möta på en ”vanlig” resa på egen hand.

Den första internationella kursen på Österlens folkhögskola startade 1966 som en studiecirkel med resa till Tunisien. Sedan dess har kursen utvecklats och genomgått flera olika former och stadier. Exempelvis förgrenades den ursprungliga U-linjen i ett antal olika spår – Afrikakunskap, Sydasienkunskap och Urfolk. Heltidsstudierna som inkluderade längre fältstudier på drygt tre månader har de senaste åren ersatts av mer nischade distanskurser med olika tema och en kortare studieresa.

I år började denna resa i byn Enkokidongoi i södra Kenya, där massajer som försörjer sig genom boskapsskötsel kämpar med klimatförändringar och minskad mark att förflytta sig på. Därefter följde flera studiebesök. I Nairobi besökte vi exempelvis UNEP, FN:s miljöprogram. Ulf, en tidigare elev på folkhögskolans U-linje, årgång 1988/1989 tog emot oss på sin arbetsplats och visade oss runt i FN:s lokaler samtidigt som han berättade om deras arbete, utmaningar och om sin väg dit. Ulf var mycket professionell under hela besöket, men sken upp i ett leende när vi pratade om Tomelilla folkhögskola (som Österlens folkhögskola hette då). Han berättade att det var skolan som öppnade upp ögonen för internationella frågor och Afrika.

Vi besökte också organisationerna IMPACT som arbetar med urfolks rättigheter, landorättvisor och klimatanpassning, Laikipia Permaculture Center och Twala, en kvinnoby som arbetar med miljöbevarande insatser. I Uganda diskuterade vi miljöproblem som kraftiga skyfall och jordskred, och besökte kaffeodlingar för att prata om odlares utmaningar i ett förändrat klimat.

Sammanfattningsvis tog resan oss genom flera olika miljöer – från glesbygd, slätter och områden utsatta för torka i Kenya till frodiga, men regniga områden i Uganda. Det var tvära kast mellan landsbygd och livliga städer som Nairobi, Nakuru och Kampala.

Det blev verkligen en kontrasternas resa.

Nu återstår ett fördjupningsarbete för deltagarna, och för oss att klura ut vad som krävs för att kursen ska få överleva i 60 år till. Men är det något folkhögskolan visat prov på de senaste 150 åren, så är det sin flexibilitet, kreativitet och förmåga att anpassa sig till samhällets behov och utmaningar. Så det ska nog gå.

Mette de la Motte, lärare vid Afrikakurserna

Havet

av Astrid Heijbel

Havet är en ständig kraft,
älskat av de flesta men fruktat likaså.

När det är vindstilla o klart,
utforskas och prisas som underbart.

När vindarna viner och vågorna likt ett barn
i behov av en kram sträcker sig upp
mot sin mor och far,

havet som så älskat förut var,
är nu något de flesta vill ta avstånd från.

Kanske är vi människor som havet,

accepterade när allt är stilla
o himlen, inte ett enda moln bär.

Men fruktade och frånstötande
när samma himmel, omsvept av mörker, är.

När vattnet som så fridfullt skvalpat vaknar ur sin dvala.
nu aggressivt o farligt det tycks vara.

Kanske är vi som havet.

älskade när vi tillmötesgås,

bortvalda vid motsats lika så.

Kanske vi är som havet.

Elevatorn är en publikation som görs och utges av Österlens folkhögskola

http://osterlen.fhsk.se/

För detta nummer har redaktionen bestått av:
Eva Iding, Eva Lancing, Freke Räihä, Mette de la Motte, Niclas Törnbladh.

Intresserad av att ingå i redaktion, medverka eller har andra synpunkter? Hör gärna av dig till oss:
redaktionen@osterlen.fhsk.se

Logotyp och vinjett av Hans Skäremo ritades av Maja Cronvall.
Text och fotografi tillhör respektive upphovsperson, övrig form Freke Räihä.